

Estlandssvensken som upptäckte framtidens teleskop

Titel: Bernhard Schmidt – uppfinnaren från Nargö

Av: Flera författare, bl.a. Gustav Holmberg, Bengt Gustafsson, Eric Stempels, m.fl.

Utgiven av: Estlandssvenskarnas kulturförvaltning och förlaget Argo

Omfång: 208 sidor

Boken om Bernhard Schmidt (1879–1935) är intressant både för sin teknikhistoria och för den estlandssvenska historien. Denne svenske optiker med en arm (högerarmen amputerad efter en olycka i tonåren) blev en pionjär med sin konstruktion av sfäriska speglar utan aberration, med "Schmidten" kunde stora delar av himlavalvet fotograferas. Felkällorna eliminerades genom en korrigeringslins som gjorde att hela spegelytan kunde fokuseras till en och samma centrala del. Därför försågs också teleskopen på Kvista-berg (Bro, Uppsala) och tidigare Saltsjöbaden med denna optik.

Bernhard Schmidt studerade en kort tid på Chalmers tekniska högskola. År 1927

deltog han tillsammans med den tyske legenden Walter Baade på en solförmörkelseexpedition till Jokkmokk. Bernhard Schmidts livsresa är ingen annan lik. Han kom som estlandssvensk – född på Nargö utanför Tallinn – att landa i Mittweida i östra Tyskland och därifrån togs språnget till observatoriet i Hamburg, där han kom att bli en legend. Därifrån kom flera Schmidttleskop till i världen – alla väl dokumenterade i boken. På våra breddgrader finns bland annat Brorfelde i Danmark, Kvistaberg och Saltsjöbaden i Stockholms skärgård.

Boken bjuder på en rad nya och nygamla artiklar. Återbruk är i och för sig en förtjänst, men här betyder det samtidigt att mycket ältas om. Tidigare publicerade runor över honom av Åke Wallenquist, Bengt Gustafsson med flera återges, likaså en unik artikel av Schmidt själv. Han gillade inte att synas utåt, varken som person eller i tryck. Ändå har han lämnat avtryck efter sig genom sina teleskop – till och med Keplersonden, som hjälpt oss hitta

tusentals exoplaneter, var utrustad med Schmidtoptiken. Ett bättre betyg kan hans uppfinning inte få.

ULF R JOHANSSON

Poetiskt om livet under ett dygn i omloppsbanan

Titel: Omloppsbanor

Av: Samantha Harvey, översättning av Eva Åsefeldt

Utgiven av: Modernista

Omfång: 144 sidor

Omloppsbanor är ett poetiskt porträtt av jorden, sett från sex rymdfarare på en rymdstation, som kretsar runt, runt, runt. Boken utspelar sig under ett dygn på rymdstationen – ett dygn med 16 soluppgångar – och vi får följa astronauterna och kosmonauterna i vardagen. En vardag fylld med minutiösa scheman, experiment och rutiner, men även naturunder som stormar, polarsken och en oändlig stjärnhimmel.

Men mitt i all rutin är rymdfararna trots allt människor, inte robotar, och både känslor, tankar och den inre rytmen tumlar runt i rymden. Just karaktärernas inre känsloliv får vi ett intimt möte med, och får en påminnelse om att alla som någonsin varit där uppe i omloppsbanan är

trots allt människor precis som vi. Födda ur denna jord, uppvuxna och både fysiskt och psykiskt dragna till jorden, till familj och vänner, och den stadiga rytmen.

Samtidigt är människan på väg bortom omloppsbanan. I boken, liksom i verkliga livet, är människan på väg tillbaka till månen igen. Vad gör det med oss? Med våra inre liv? Varför längtar människan bort?

Jag läser långsamt, smakar på de vackra formuleringarna och de stora tankarna. Stundtals blir dock boken, trots sina knappa längd, upprepande. De många plats- och miljöbeskrivningarna som skimrar genom fönstret svävar förbi mig snabbare desto oftare de kommer.

Det känns också som att Samantha Harvey lusläst Wikipediasidor om rymdresor och hungrig velat skriva ned allt hon lärt sig. För det känns som att romanen vilar på gedigen research, men som inte riktigt landar i en berättelse. Men för en rymdälskare som jag njuter jag av att någon kan sätta vackra ord på det där ovan.

REBECCA FORSBERG